

Til den det måtte angå

Saksbehandler: Kari Anne K. Wilberg
Telefon: 990 14 262
E-post: kaw@nsg.no
Vår referanse: 14/0521/06/KAKW
Deres referanse:

Ås, 21.mai 2014

Omorganisering av beite-/sankelag fra organisasjonsformen BA

Med bakgrunn i at forholdsvis mange beitelag enda ikke har organisasjonsform på plass, har Norsk Sau og Geit (NSG) i løpet av våren rettet en skriftlig henvendelse til Landbruks- og matdepartementet (LMD) med anmodning om et møte for å drøfte denne saken. Det ble gjennomført et møte med departementets embetsverk i starten av april.

I møtet ble det fra LMDs side, lagt vekt på viktigheten av organisert beitebruk og at det også i framtiden vil være behov for å beholde beitelagene i størst mulig grad som i dag. LMD vil imidlertid ikke gi noen skriftlig tilbakemelding på NSGs henvendelse og har heller ikke noen andre anbefalinger i saken enn at beitelagene, for å få rett organisasjonsform, må rette seg etter de krav Brønnøysundregistrene stiller.

Norsk Sau og Geit har, som kjent, arbeidet med denne saken over lengere tid, med å utarbeide utkast til nye vedtekter og bistå beitelagene ved henvendelser fra disse. Vi har også presisert viktigheten av å starte omorganiseringsprosessen i god tid. Til de beitelaga som ennå ikke har fått endret sin organisasjonsform fra begrenset ansvar (BA), har vi ikke noe annet råd enn at de, i tråd med krav fra Brønnøysundregistrene, må registrere seg som Samvirkeforetak. Vi er klar over at dette kan by på utfordringer for mange beitelag og særlig de aller minste. Vårt råd videre i prosessen er derfor å se på muligheten for eventuelt samarbeid om organiseringen med tilgrensende beitelag, men husk at ved innrapportering av beitelagstall, er det viktig å rapportere tallene på beiteområde nivå. Ta kontakt med fylkesmannen for å forsikre deg om at ditt beiteområde er definert i det digitale søknadsskjemaet for OBB på Altinn.

Vedlegg:

NSGs brev til Landbruks og matdepartementet 14.2.2014

Med hilsen

Lars Erik Wallin
generalsekretær

Kari Anne Kaxrud Wilberg
beite- og utmarksrådgiver

Landbruks og matdepartementet
v/Per Finset
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo

Saksbehandler: Kari Anne K. Wilberg
Telefon: 990 14 262
E-post: kaw@nsg.no
Vår referanse: 14/0214/06/KAKW
Deres referanse:

Ås, 14.02.2014

Beite-/sankelag – krav om omorganisering

Samvirkeloven trådte i kraft 1.1.2008. Med samvirkeloven ble det et krav om at alle med organisasjonsformen BA (begrenset ansvar) måtte endre organisasjonsform til SA (samvirkeforetak) innen 1.1.2013. Brønnøysundregistrene sendte i slutten av januar 2012 ut et brev til alle selskap med organisasjonsformen BA om at de måtte endre organisasjonsform.

Om organisert beitebruk

Beite-/sankelaga har gjennom ordningen organisert beitebruk, som ble opprettet i 1970, mottatt tilskudd fra staten til drift av beite-/sankelaga, med en sats per dyr på utmarksbeite, og en tilskuddsordning hvor man gjennom søknad får tildelt midler til oppsetting av utmarksgjerder, sankekvever og annen infrastruktur i beiteområdene. Hovedmålsettinga for ordningen organisert beitebruk har fra starten av vært todelte:

1. Legge til rette for en mer rasjonell utnytting av utmarksbeitene
2. Redusere tap av dyr på beite til et minimum

For å nå disse målene, er beitebrukerne blitt organisert i beite-/sankelag, der samarbeid om tilsyn, sanking, investeringer som sperregjerder, samle- og skillekvever, bruer, gjeterhytter og andre målretta tiltak i beiteområdene satt i høysete.

Årlig avgir beitelagene rapporter vedrørende drifta av laget og om antall dyr de slipper på utmarksbeite og antall dyr som tapes på utmarksbeite, dette er fordelt på antall søyer og lam. Med bakgrunn i at organisert beitebruk har eksistert i over 30 år, sitter vi inne med et unikt og omfattende statistisk materiale som beskriver utviklinga innen utmarksbeitebruken.

I 2012 ble det sluppet ca. 1 450 000 sau og lam på utmarksbeite som var organisert i beite-/sankelag. Det vil si at 76,3 % av alle sauer og lam det søkes produksjonstilskudd for inngår i et beite-/sankelag. Disse tallene vil i midlertid variere noe mellom fylkene. I Oppland fylke var ca. 95 % av alle sauer og lam det ble søkt produksjonstilskudd for i 2012 inkludert i et beite-/sankelag.

Beite-/sankelaga registrert i Brønnøysundregistrene

I 2003 ble det innført krav om at alle beite-/sankelag (og alle andre tilskudds berettigede) måtte registreres i enhetsregisteret for å kunne motta tilskudd fra staten. Mange beite-/sankelag ble den gang registrert i Brønnøysundregistrene som BA, men også med organisasjonsformen forening og annen juridisk person.

I forbindelse med at kravet om at alle BA måtte endre organisasjonsform ble det utarbeidet nye vedtekter for beite-/sankelag. Det ble utarbeidet vedtekter for beite-/sankelag organisert som både SA og foreninger.

Per. 30.10.2013 var det registrert ca. 850 beite-/sankelag i Brønnøysundregistrene. Av disse var ca. 490 registrert som foreninger, og ca. 85 er registrert som samvirkeforetak (SA). 276 beite-/sankelag var på dette tidspunktet fremdeles registrert med organisasjonsformen begrenset ansvar (BA).

Et mangfold av beite-/sankelag også til nytte for andre

Beite-/sankelagene finnes i alle størrelser og «fasonger» og kan variere fra for eksempel Jæren smalelag, som er landets største beitelag med hele 290 aktive sauebønder og ned beite-/sankelag som har kun to medlemmer. Jæren smalelag ble stiftet i 1914, og registrert i Brønnøysundregistrene 6. mars 1996, som forening. Størrelsen på beite-/sankelagene varierer ut ifra lokale forhold i beiteområdene. Beite-/sankelagene som er små, er ofte små både når det gjelder antall medlemmer og dyretall. Våre tilbakemeldinger tyder på at det er svært mange av disse små beite-/sankelagene som nå ikke er omregistrert, men som hadde planlagt å bli forening. Det er svært viktig at disse beite-/sankelagene ikke blir borte.

Det er en utfordring for beite-/sankelaga når byråkratiseringen øker. Med færre produsenter og økt «papirmengde» er det en stor fare for at de minste beite-/sankelaga slutter som organiserte lag, reduserer samarbeidet. Innrapportering av beite-/sankelagsdata fra disse områdene vil da bli borte. Samarbeid innad i beite-/sankelagene og beite-/sankelagene i mellom er også svært viktig når det gjelder forebyggende tiltak i forbindelse med rovvilt. Beite-/sankelaga er ikke bare til nytte for hvert enkelt medlem av beite-/sankelaget. De er minst like viktige i forbindelse med samarbeid og kontakt med forvaltningen, Mattilsynet og publikum. Ulike aktører utenfor selve beitenæringa kan da benytte seg av beite-/sankelaget, som «kontaktperson» istedenfor hver enkelt beitebruker i området.

Et eksempel fra virkeligheten

Et beite-/sankelag med 10 medlemmer og ca. 600 sau og lam på beite i Møre og Romsdal fikk i 2013 ca. 5000 kr i RMP midler (regionalt miljøprogram), til drift av sitt beite-/sankelag. Disse midlene går da blant annet til oppsetting/vedlikehold av gjerder og sankekvever, innkjøp av saltsteiner til å ha ute i beiteområdet, mm. Gjennomsnittlig kostnad for oppsetting av gjerder er på 75 kr per meter med en årlig vedlikeholdskostnad på ca. 3 kr per meter.

Konklusjon

Ved SA som organisasjonsform er det krav om næringsoppgave og selvangivelse. Avanserte skjema ved rapportering av virksomheten i beitelaga krever bistand fra regnskapskontorer for å fylle ut skjemaene. Midlene svært mange beite-/sankelag får til drift av beite-/sankelaget og vedlikehold av gjerder vil måtte brukes til regnskap og rapportering fremfor å gå til formål i beitefeltet. For mange beitebrukere som er medlem av beite-/sankelag vil det derfor være mer kostbart å være medlem av et beite-/sankelag, enn å stå utenfor, gulrota for organisering og samarbeid forsvinner.

Ved økt «papirmengde» og byråkratisering av beite-/sankelaga, vil mange beite-/sankelag nå forsvinne, og med dem blir også statistikken over antall slept og antall tapte dyr borte. OBB statistikken er den eneste statistikken vi har over hva som faktisk blir slept og tapt på beite.

Norsk Sau og Geit har nå mottatt en orientering fra Brønnøysundregistrene om at de har slutta å registrere beite-/sankelag som forening, selv om de med tilsvarende vedtekter hittil faktisk har godkjent ca. 500 som forening. Vi har fått informasjon om at Brønnøysundregistrene på sikt skal sende ut brev til alle beite-/sankelagene som er registrert som forening, med krav om å endre organisasjonsform til SA. Da vil vi igjen måtte gå i gang med et stort stilt arbeid med omorganisering. Om vi ikke har mista så mange beitebrukere og sauene deres som er organisert i beite-/sankelag enda, så kan vi miste flere, når neste brev fra Brønnøysundregistrene blir sendt. Som tidligere nevnt blir beitebrukerne organisert i beite-/sankelag borte, blir også statistikken borte.

Norsk Sau og Geit er kjent med at flere beite-/sankelag var registrert som forening i enhetsregisteret også før 2008, da samvirkeoven trådte i kraft.

Med hilsen

Lars Erik Wallin
generalsekretær

Kari Anne Kaxrud Wilberg
beite- og utmarksrådgiver

Vedlegg

- Notat - Organisering av norske beitedyr i beitelag er viktig
- Orientering om organisert beitebruk i Oppland
- Brev fra Brønnøysundregistrene til NSG 27.1.2014
- E-postkorrespondanse med Lars Eliassen i Brønnøysundregistrene
 - 7.11.2011 spørsmål om BA og SA
 - 17.07.2012 Vedtekter